

Učenci vprašajo: Kaj je?

Učitelj: Poslušajte!

Učenci (so tihi in poslušajo, pa vsi iz enega gerla pravijo): Joj, lastovka gostoli! (Ta je bila prva, ki je prišla spomladi v ta kraj.)

Učitelj: Pst!

(Vsi učenci so tihi kakor miš, in poslušajo, dokler lastovka sama ne prejenja gostoleti.) Potem govori učitelj: Kaj smo sedaj delali?

Učenci: Lastovko smo poslušali.

Učitelj: Ali je kdo iz med vas sedaj na kaj drugega mislil, kakor na lastovko?

Učenci: Ne!

Učitelj: Na koga smo obračali vse svoje misli?

Učenci: Na lastovko.

Učitelj: Dobro! Mi smo sedaj vse druge misli zaterli! da smo mislili in pazili samo na lastovko in njeno petje. Ali veste, kako se pravi z eno besedo temu, kar je naša duša sedaj le delala?

Eden iz med učencev: Pazljivi smo bili.

Učitelj: Naša duša lahko na kaj pazi, je pazljiva ali pazna, to je: ona lahko, kedar hoče, misli samo na eno in tisto reč, na katero ravno hoče misliti in ima veselje do nje. Ta dušna moč se imenuje pazljivost ali paznost. Kedaj ste vi v šoli pazljivi?

Stavki za lep opisne zglede. Lenuh je še le zvečer priden. Kdor hoče vsem vstreči, mora zgodaj vstajati. Starost se mora spoštovati, mladost pa zavračevati. Začetek in konec nista vselej enaka. Delo ima grenke korenine, pa sladko sadje. Kjer delavnost pred hišo čuje, revščina ne more notri. Bolji je dvakrat prašati, kakor enkrat zaiti. V vinnu in v žganju se jih več utopi, kakor v vodi. Dobra pot ni zavita. Podarjenemu konju se ne gleda na zobe. Samorasla zel se ne baha. S tujo roko kače loviti je nevarniše kot s svojo. Dobro serce ne gleda ovinkov. Tički se obirajo, otroci naj se umivajo! Vari se, da te nevednost na tla ne potlači! Nabiraj si živeža v mladosti, da ne boš stradal v starosti!

Koristne reči.

Gozdna drevesa.

Naj koristnejša gozdna drevesa so:

Mecesen (*Abies Larix*) ima iz med vseh gozdnih dreves naj boljši les, ki je naj bolj pripraven za tesarska dela. Mecesnov les je zelo smolnat, in ravno zavoljo tega je tako terpežen, ker mu ne škoduje ne mokrota, ne suhota; zato ga rabijo za okvirje pri oknih in sploh za take reči, ki so na zraku in na mokroti. Tudi podobarji imajo radi mecesnov les, zato, ker ga červ ne jé.

Černi bor (*pinus laricis*) ima tudi prav veliko smole v sebi, zato ga imajo raji zavoljo smole, kakor pa zavoljo lesa.

Navadni bor ali borovec (*pinus sylvestris*) dela po ravninah in nizkih gorah, posebno na peščeni zemlji, velike gozde. Ima zelo smolnata derva, ki so dobra za kurjavo, pa ga rabijo tudi za stavbe, posebno za jadernike na barkah, za cevi pri vodnjakih i. t. d.

Jelka (*Abies pectinata*) nima tako smolnatega lesa kakor borovec, pa je zelo gibek ali vitek, zato ga rabijo za posode, okraje, škatle i. t. r.

Smreka (*Abies excelsa*) dela po ravnem in gorah do 5000 čevljev visoko nad morjem velike gozde, daje prav dober, mehek tesarski les za pohištva, posebno za deske; nje skorja se rabi za čreslo.

Limba ali sibirski ceder (*Cembra*) je zelo podobna smreki, samo da je manjša. Raste po srednjih Alpah v gozdičih, pa bolj redko. Ima nekak orehu podoben sad, ki ga ljudje jedó. Les rabijo za izrezljine.

Gorski bor ali rušje (*Pumilio*) ima prav nizko deblo, in raste samo po visokih gorah, kjer že druga drevesa ne rastejo. Les rabijo za kljuge pri ladijah.

Hrast ali dob (*Quercus*) ima iz med vseh gozdnih dreves naj močnejši in terpežni les, zato ga rabijo za podstave in za druge močne stavbe na suhem in v vodi, kjer prihaja vedno terdneji. Hrast dela velike gozde po ravnem in po gorah; le škoda je, da se toliko mladega hrastovega lesa iz naših gozdov prodaja.

Navadni brest (*Ulmus*) ima tudi kakor hrast terden les. Rabijo ga posebno pri strojih, pri mlinih i. t. d.

Navadna bukev (*Fagus synatica*) nima dobrega lesa za stavbe na suhem, v vodi je bolji. Bukev les je pa toliko bolji za kurjavo.

Navadni jesen (*Fraxinus*) daje izvertsen les za mizarska dela.

Lipa (*Tilia*) ima prav lep in mehek les, in je prav pripraven za podobarje. Lipovo oglje se rabi za risanje, in iz lipovega dišečega cvetja se kuha zdravilen čaj. Lipe dosežejo veliko starost, in tudi hitro rastejo, zato so že stari ljudje radi lipe sadili zavoljo lepšega pred hišami in na vasi.

Književnost.

Prišel je na svetlo: „**Cvetnik slovenske slovesnosti**.“ Berilo za više gimnazije in realke. Sestavil **Anton Janežič**, c. k. profesor na viši realki v Celovcu. Drugi, ves predelani natis. V Celovcu, 1868. Natisnil J. Blaznik v Ljubljani. V založbi sestavljevečevi. Ta lepa knjiga je popolnoma to, kar pravi verli, nevtrudljivi pisatelj sam v predgovoru tako le: Pričujoča slovenska anthologija: „**Cvetnik slovenske slovesnosti**“ imenovana, obsega v skrbnem izboru in v lahko pregledni sestavi bogato nabiro zabavno - podučnih izdelkov na polji domače književnosti v vezani in nevezani besedi, in je namenjena v dušno zabavo vsem prijateljem lepoznavskega berila, sosebnost pa odrasli slovenski mladini v viših učilnicah. Vodilo pri razredbi gradiva so mi bila enaka dela v drugih jezikih in sosebnost veleučnega načrta za avstrijske gimnazije in realke, kateri zahteva, da se mladina v viših razredih po prikladnem berilu seznani z najboljšim književnim delom domačih pisateljev. Lepota vnanje oblike v soglasji z mikavnim, um in srce blaživnim zapopadkom mi je bila pri izbiri vedno pred očmi; ker pa je oblika še v mnogem domačem spisu močno omahljiva in nedosledna, vravnal sem besedo, kjer in kolikor mi je bilo to mogoče, po tirjativah sedanje, najbolj navadne slovenske pisave. Ker je knjiga sosebnost šoli namenjena, bila je sem ter tje tudi kaka preuredba v besedah ali okrajšava neogibno potrebna. Ne dvomim, da mi priterdi v tem oziru vsak umni odgojitelj; v svesti pa sem si tudi, da mi to ne bode v zamero pri nobenem pisatelji.

Da se slovenska mladina tudi s teorijo pesmarstva nekoliko seznani, dodal sem v „Vvodu“ kratek poduk o najnavadnejših pesniških izdelkih. Tako opravljen naj roma „**Cvetnik slovenske slovesnosti**“ med slovenski svet, da ogreva mladini srce za milo domovino in sladko materino besedo!“

Živo priporočamo to knjigo ne le samo tem, ki jim je namenjena, temuč tudi posebnost učiteljem slovenskih ljudskih šol in sploh vsem Slovencem, ki se hočejo po kratkem potu seznani z domačim slovstvom in videti, kako lep, gladek in mil je naš materni jezik.

Dopisi in novice.

Iz Maribora. P. J. Takaj od več strani ne radi slišimo, da je verli gosp. Gerbec popustil delovanje v njegovih izverstnih napevih. Znano nam sicer je, kaj je vzrok temu, namreč, da so se nekteri naročili na „Sionsko liro“, pa naročnine še sedaj niso plačali; žalostno je, če so med učitelji res taki nehvaležneži. Zato prosimo gosp. Gerbeca, da naj te obotavljavce očitno imenuje, ako še do sedaj niso spolnili svoje dolžnosti, da bo slovensko učiteljstvo vedelo, kateri med njimi tako izverstno podpirajo umetnost. Gospoda Gerbeca pa lepo prosimo, da se zavolj tega ne vstraši, in zopet na svetlo daje svoja lepa dela. Skerbeli bomo, da bomo dobili za njegove skladbe mnogo naročnikov, ki bodo bolj stanovitni in pošteni, kakor nekteri dosedanji.

Pet. Irgolič.

Iz mariborske okolice. V Kamnici blizo Maribora stoji sedaj mesto prejšne stare kočice lepo, prostorno šolsko poslopje, v katerem se bode kamniška mladina vzrejevala in podučevala. V treh ali štirih tednih bo ta hiša vsa gotova, in se bo slovesno blagoslovila in izročila učiteljema. Ako je ljubo, bom o tej slovesnosti kaj več naznanil. *)

P.

Iz spodnjega Koroškega. 27. maja smo se sešli učitelji z velkovškega in 3 iz doberliveškega okraja, in smo slavni deželni zbornici poslali blizo tako le prošnjo: 1) Prihodnji učitelj naj se v vseh vednostih bolj izučí, za to naj se mu daje pa tudi potrebnih šol in sploh prilike, da se more dalje izobraževati. 2) Učitelj naj iz deželnega premoženja dobiva po 300, 400 do 600 gold. letnega plačila in vsako 10 leto od 50 do 100 gold. poboljška; zraven tega tudi prosto stanovanje in potrebna derva. 3) Pokojnina za vradnike naj velja tudi za učitelje, in leta, ktere je učitelj glavne ali realne šole pri ljudski šoli podučeval, naj se mu tu popolnoma prištejajo. 4) Vsi otroci morajo hoditi v ljudsko šolo brez vsolanje do 14. leta, za to pa naj se nedeljske šole nekako po potrebi prenaredé, in napravijo naj se kmetijske in obertnijske šole, kakoršnih ljudstvo bolj potrebuje. 5) Preobilno število učencev za enega učitelja naj se zmanjša tako, da jih ni več kakor 80 v eni sobi. 6) Učiteljske službe naj podeluje slavna deželna vlada in sicer s potrebnim ozirom na srenjo. 7) Učitelj naj bo postavno zavarovan, da srenjčani ne morejo po svoji volji z njim gospodariti. 8) Pri vseh važnih šolskih vprašanjih in obravnavah naj se vdeležujejo tudi učitelji. 9) Šolski ogledniki naj bi bili tudi učitelji. 10) Šolske knjige naj vsako 5. leto prenareja ali dostavlja splošni učiteljski zbor. Tudi smo sklenili, da bomo imeli svoje shode sedaj vsako četert leta v drugem kraju. Tukajšnji učitelji so sploh nevoljni, da se ni moglo zgoditi, da bi bil splošni učiteljski shod v Celjoveu, kjer skoraj vsak učitelj vsaj enkrat v letu in sploh o počitnicah pride v Celjovec, tudi zavoljo drugih opravkov; Beljak je

*) Prosimo!

pa že bolj odstranjen za vse učitelje, če se ravno po časopisih primerja z „Bettehemom“. Seje, ktera je bila 15. aprila t. l. se nas več učiteljev ni moglo vdeleževati tudi zato, ker nismo o pravem času dobili „pravil“; nekteri pa jih še sedaj nimajo.

Janez Rupnik, učitelj.

Iz Ljubljane. Po ukazu slavnega naučnega ministerstva se za spričala v ljudskih šolah ne sme imati plačila.

— Pisarniški vodja Adolf Henze v Neu-Schönfeldu pri Lipski (Leibzig) je 100 tol. darila odločil temu, kdor bo sestavil in spisal naj boljši nemški národní rokopolis. To darilo je dobil Gosky, gymn. učitelj v Cottbus-u. Kdor hoče kaj več o tem zvediti, naj piše omenjenemu vodju, kteri tudi na pisma odgovarja in v pisanji podučuje.

— „Slovenski glasnik“ je prenehal izhajati. Škoda za verli lepopisni list! Upamo, da se bode kmali zopet opomogel.

Listnica. G. J. L. v Št. J.: Berite dopis v tej zadevi v zadnjem „Tov“, str. 175! Naj bo sedaj ta reč poravnana!

Popravek. V zadnjem „Tov.“ pri pesmici „Dete“ naj se prva beseda bere „Kak“, nam. samega K.

Prememba v učiteljskem stanu in razpis učiteljske službe.

V ljubljanski škofiji. Gospod Franc Gerbec, učitelj v Ternovem pri ilirski Bistrici (Dornegg), se je službi odpovedal, in njegova služba (učiteljeva, orglarjeva in cerkvenikova) je z okrožnico preč. konzistorija. 26. maja t. l. pod št. 612/114 z letnimi dohodki 320 gold. avst. v. raspisana. Prošnje za njo naj se ravna do slavne c. k. deželne vlade na Kranjskem, in naj se odajajo do konca t. m. pri preč. ljublj. konzistoriju.

Prošnja.

Vse častite naročnike, ki so „Učiteljskega To-varša“ le za prvo polovico t. l. naročili, prosimo, da naj sedaj plačajo še za drugo polovico t. l., če ga hočejo še prejemati. Vsem verlim podpornikom se priserčno zahvaljujemo za blago pomoč, in jih prosimo, da bi bili tudi v prihodnje zvesti tovarši svojega „To-varša.“

„Tovarš“ velja za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta pa 1 gold. 30 kr.

Vredništvo in založništvo.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.